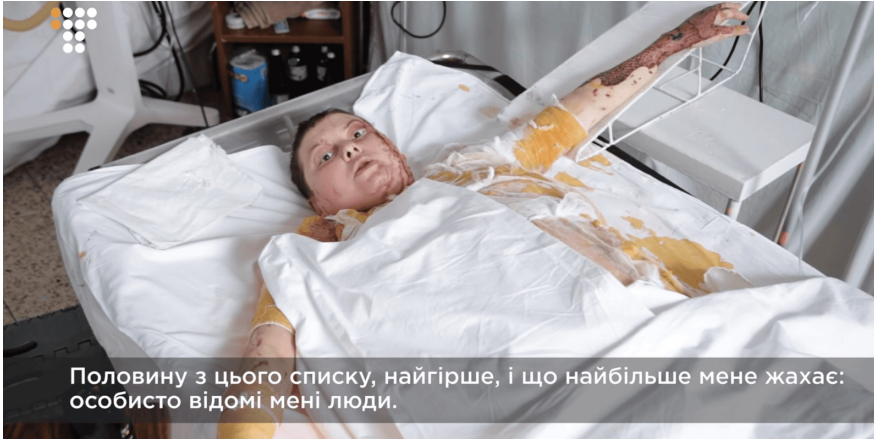

Лікарня

Половину з цього списку, найгірше, і що найбільше мене жахає: особисто відомі мені люди.

Катерина Гандзюк у лікарні після нападу. Скріншот відео Hromadske

«Швидка» відвезла Катерину в обласну лікарню, де в шоківому стані її помістили в реанімацію. Наступного дня санітарний літак доставив її до Києва — в опікове відділення міської клінічної лікарні №2. Лікарі оцінили стан Катерини як стабільно важкий.

Віктор Гандзюк, батько Катерини, щодня був із нею в палаті. Він — хірург і багато спілкувався із колегами з опікового центру, які намагалися врятувати його доньку. Ті чесно сказали — її стан дуже важкий, а досвіду лікування подібних опіків у них немає.

«До цього максимальний відсоток ураження тіла опіками кислотою в них був 15%, у Каті було обпалено 39% тіла. За індексом Франка

Індекс, який використовують для оцінки тяжкості опіків, якщо він вищий за 90 — вижити неможливо. У Каті він був 117», — згадував Віктор пізніше, під час виступу в суді.

Українські лікарі зверталися до іноземних колег, але жодна клініка не погодилася її прийняти, пояснюючи, що досвіду лікування таких опіків немає.

Упродовж чотирьох місяців лікарі Київського опікового центру зробили Гандзюк 14 операцій з пересадки шкіри під загальним наркозом. Шкіру знімали зі здорових ділянок тіла і покривали нею опіки, але вона не приживалася і за два-три дні чорніла.

Сепсис викликав виснажливі лихоманки. Тижнями Катерина лежала, не рухаючись, у зафіксованому положенні, тричі на день їй вводили препарати. Кислота практично знищила нирки дівчини.

Наприкінці вересня Гандзюк стало трохи краще. Лікарі сказали робити профілактику фізичної активності, розминали їй ноги, кілька разів їй вдалося самостійно сісти.

Та 17 жовтня Катерині різко погіршало — вона знепритомніла і почала синіти, лікарям вдалося стабілізувати стан і повернути її до тями. 2 листопада, після чергового консилиуму, лікарі сказали Віктору Гандзюку готуватися до найгіршого. Через два дні вранці 4 листопада він пішов за продуктами. З Катериною в палаті залишився її чоловік Сергій Денисов.

«Ми обговорювали реабілітацію, як ми вийдемо звідси, коли весь цей жах закінчиться», — згадував пізніше Денисов в **інтерв'ю** «Суспільному».

Коли Віктор повернувся, Сергій повідомив йому, що Катерина померла.

«Я ставив собі питання: що було б, якби Катя вижила?», — говорив під час виступу у суді Віктор Гандзюк. — У неї ніколи б не було волосся. Вона була б абсолютно лисою, ніколи не ходила би без панчіх, ніколи не одягала би сукню з коротким рукавом і не оголювала шию. У неї би не працювала ліва рука, не було би правої молочної залози, голова була би перекошена, оскільки було би багато рубців. Через ці рубці в неї не закривалося би ліве око і очевидно, що незабаром це призвело б до сліпоти, внаслідок пересихання рогівки ока. Вона була би глибоким інвалідом, і я не знаю, як би вона з цим жила».

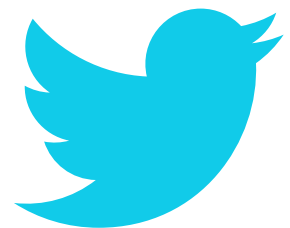
Друзі

Напад на Катерину Гандзюк обурило українську громадськість. На її захист стали футбольні фанати і захисники прав людини, «праві» і «ліві» громадські активісти, антикорупціонери, волонтери та журналісти.

Незважаючи на те, що Катерина була місцевою чиновницею, вони бачили в ній насамперед активістку, яка протидіяла проросійським рухам у Херсоні й боролася з корупцією в місцевій владі та, насамперед, у поліції.

Сама Гандзюк не розмежувала громадських активістів за їхніми політичними переконаннями і закликала триматися разом, щоб протидіяти проросійським рухам і корумпованим правоохоронцям. Відомим стало її **звернення** до активістів:

«Давайте триматися купи і горнутись один до одного. Бо спочатку вони розберуться з лівими руками правих, потім із правими руками мусорів, а далі доберуться до нас —

обичних пиздлих граждан».

Гандзюк відстежувала напади на активістів і журналістів по всій Україні та вимагала, щоб правоохоронці розслідували ці злочини. На своїй сторінці у фейсбуці вона писала про напад на журналіста місцевого видання «Мост», співзасновницею якого була, Сергія Нікітенка, смерть харківського еко-активіста Миколи Бичка, напади на лідера одеського «Правого сектору» Сергія Стерненка та багатьох інших. Вона підрахувала, що тільки у 2017-2018 роках в Україні понад 50 разів нападали на активістів і громадських діячів.

Читайте також: **Батько Гандзюк про завершення слідства: «Можливо домовилися, а можливо для хайпу»**

Гандзюк була переконана, що за нападами на активістів стоять корумповані чиновники і силовики, тому переважна більшість цих злочинів лишалися нерозкритими. Вже після нападу, перебуваючи в лікарні, вона розповідала про напружені стосунки з поліцією з багатьох напрямків. Зокрема, про конфлікт з головою департаменту захисту економіки Андрієм Антощуком.

Наступного дня після нападу на Гандзюк навпроти головної будівлі Міністерства внутрішніх справ у Києві відбулася акція «Покарати зло». Її учасники назвали себе «друзями Каті Гандзюк».

Один з організаторів акції Владислав Грезев **пояснював** журналістам ВВС Україна, що вони не вірять ні міністру внутрішніх справ Арсену Авакову, ні Нацполіції, яка входить до системи органів МВС і розслідувала напад на Гандзюк. Активісти звернулися до генпрокурора Юрія Луценка і попросили передати слідство департаменту контррозвідки СБУ.

Через дві доби Юрій Луценко відвідав Катерину Гандзюк у лікарні і пообіцяв, що забере розслідування нападу на неї в поліції, але не поспішав виконувати обіцянку.

Після першої акції під стінами МВС друзі херсонської активістки об'єдналися в **ініціативу** «Хто замовив Катю Гандзюк?». Футбольні фанати стали регулярно вивішувати банери з цим питанням під час матчів команд української футбольної Прем'єр-ліги.

Активісти наносили графіті з портретом Катерини на стіни будинків і тротуари. Збиралися на мітинги під стінами Верховної ради, роздавали листівки учасникам форуму Ялтинська економічна стратегія.

Журналісти приходили у футболках з портретами Гандзюк на пресконференції вищого керівництва країни та правоохоронців і регулярно запитували, зокрема й президента, про те, хто ж усе-таки замовив Катю Гандзюк?

Часто здавалося, що тільки зусилля друзів Катерини рухали офіційне розслідування.

Читайте також: **Знищення Катерини Гандзюк: системне вбивство**

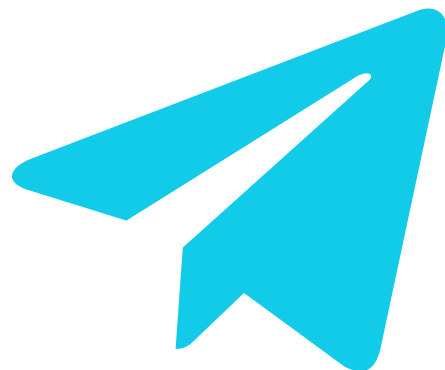
Невинуватий

Акція під Печерським судом активістів та друзів Катерини Гандзюк. Фото: Стас Юрченко, Грати

Впродовж доби після нападу поліція двічі змінювала кваліфікацію злочину. Спочатку слідчі відкрили провадження за статтею про хуліганство частина 4 статті 296 Кримінального кодексу, потім перекваліфікували його на умисне нанесення тяжких тілесних ушкоджень частина 2 статті 121 КК. Нарешті, після мітингу активістів — на замах на вбивство з особливою жорстокістю стаття 15, пункт 4 частини 2 статті 115 КК.

Поліцейські пояснювали, що перекваліфікували злочин, тому що лише за добу отримали результати судмедекспертизи. Вона підтверджувала, що Гандзюк облили саме концентрованою сірчаною кислотою, а також вказала ступінь ушкоджень та їхню небезпеку для життя активістки.

Спіймати нападника на Катерину поліцейські одразу не змогли. У день нападу Нацполіція опублікувала **відео** з зображенням підозрюваного — чоловіка в кепці, чорній футболці і брунатних шортах, що втік із місця злочину. Очільник поліції Херсонської області Микола Вербицький розповів, що нападнику допомогли втекти з місця злочину співучасники, які чекали його в автомобілі.

Зрештою 3 серпня міністр внутрішніх справ Арсен Аваков повідомив, що правоохоронці затримали підозрюваного — херсончанина Миколу Новікова — коротко стриженого чоловіка за 30-ть, який нагадував хлопця на відео з камер спостереження. Щоправда, заступник голови Нацполіції В'ячеслав Аброськін одразу додав, слідчі продовжують збирати докази його провини.

Зібраних доказів виявилось достатньо, щоб 6 серпня Херсонський міський суд заарештував Новікова на два місяці.

Друзі Катерини Гандзюк проводили власне розслідування. 12 серпня журналісти Денис Казанський і Мар'яна П'єцух опублікували **матеріали**, в яких йшлося, що поліція затримала невинуватого.

Казанський і П'єцух оприлюднили **свідчення** людей, яких не допитало слідство — львів'янки Анни Антошиної та її чоловіка Сергія. Вони стверджували, що в день нападу на Гандзюк разом із Новіковим та його сестрою відпочивали на морі — у селі Приморське за 90 кілометрів від Херсона. Микола увесь день нікуди не відлучався. 22 серпня Новікова звільнили з-під варти.

Читайте також: **Партії «Батьківщина» та «БПП» — партії вбивць моєї доньки, — батько покійної Гандзюк**

Добровольці

На той час правоохоронці затримали нових підозрюваних — ветеранів АТО Микиту Грабчука (позивний «Мураха»), Володимира Васяновича («Шуруп»), В'ячеслава Вишневського («КПД»), Віктора Горбунова («Гаррі») і Сергія Торбіна («Опер»). Усі вони добровольцями воювали на Донбасі у складі Української добровольчої армії (УДА).

Позивний «Опер» Торбін отримав, адже наприкінці 1990-х працював у міліції — був оперуповноваженим у відділі карного розшуку. На Донбасі він командував 5-м батальйоном УДА, інші затримані служили під його командуванням. За участь в обороні Донецького аеропорту Торбіна нагородили орденами «За мужність» III ступеня та «Народний герой України».

У вересні 2017 року Торбін повернувся до Херсона, де зареєстрував ГО «Добровольці божої чоти» та охоронну фірму «Легіон сервіс». Як волонтер він возив допомогу на фронт і надавав послуги охорони. Облаштувавшись у місті, він покликав допомагати побратимів. Сергій арендував їм будинок у місті Олешки неподалік від Херсона. Разом добровольці охороняли врожай фермерів та пансіонати на морському узбережжі.

Віктора Горбунова оголосили в розшук ще 6 серпня — поліцейські з'ясували, що саме він купував за оголошенням сірчану кислоту. Його та Володимира Вишневського затримали в Дніпропетровській області на базі УДА 16 серпня. Наступного дня ввечері на автостанції в Херсоні оперативники затримали Сергія Торбіна та Володимира Васяновича — вони збиралися їхати до Києва. Ще за два дні в Житомирі правоохоронці заарештували Микиту Грабчука.

Катерина Гандзюк впізнала Грабчука — саме він вилив на неї банку сірчаної кислоти. До того ж на шії та правій нозі в нього були сліди характерних опіків. Сергія Торбіна, який, за версією слідства, організував напад, Катерина знала особисто. Він кілька разів звертався до неї по допомогу, як до чиновниці херсонської міськради. Одного разу він просив допомогти заправити автомобілі, ще раз — розклеїти борди з рекламою його громадської організації.

П'ятеро затриманих спочатку заперечували вину. Після смерті Катерини поліцейські знову змінили кваліфікацію злочину — на групове вбивство з особливою жорстокістю стаття 115 КК. Затриманим загрожувало довічне ув'язнення. Після цього Нацполіція за розпорядженням Юрія Луценка все ж передала справу СБУ.

Перспектива довічного ув'язнення змусила заарештованих піти на угоду зі слідством. Прокуратура обвинуватила їх у груповому нанесенні тяжких тілесних ушкоджень, і вони погодилися відсидіти від трьох до шести з половиною років. Натомість Торбін та спільники розповіли, як усе сталося, зокрема, хто і коли замовив їм напад на Катерину.

6 червня 2019 року суддя Покровського районного суду Одеси Олена Чорна затвердила угоду обвинувачених зі слідством. За згодою Віктора Гандзюка, Сергія Денисова та їхніх адвокатів суд засудив Торбіна до шести з половиною років ув'язнення, Грабчука — до шести років, Васяновича і Вишневського — до чотирьох, Горбунова — до трьох років позбавлення волі.

Читайте також: **Роман Сініцин: Чому я так ненавиджу Авакова**

Зізнання

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Активісти тримають портрет Катерини Гандзюк під час акції біля МВС України. Фото: Стас Юрченко, Грати

Грабчук, Васянович, Вишневецький і Горбунов розповіли, що напасти на Гандзюк їм запропонував Сергій Торбін. Той це підтвердив. Усі п'ятеро пригадали схожі деталі того, як саме це сталося.

13 липня 2018 року «Опер» приїхав до товаришів по службі в Олешки і розповів, що «в Херсоні є сепаратистка, яка погано говорить про учасників АТО, багатьом заважає і потрібно поставити її на місце».

Торбін пояснив, що треба на вибір, або побити її і зламати руку або ногу, або облили кислотою. У першому випадку він пообіцяв, що їм заплатять п'ять тисяч доларів «на всіх», у другому — три тисячі. Хто саме мав заплатити, «Опер» не уточнював, а побратими й не питали.

«Навіть якби грошей не було, я зробив би це», — **говорив** пізніше в суді Грабчук.

Він пояснював, що виконував завдання «Опера», бо поважав його як командира.

Наступного дня «Опер» відвіз спільників у Херсон, там біля будівлі міськадміністрації відбувалася зустріч чиновників мерії з ветеранами полку «Азов». Там була й Катерина Гандзюк. Торбін показав четвірці виконавців, як вона виглядає. Ті дочекалися, коли Катерина вийшла з роботи і спробували простежити за нею. Вони хотіли з'ясувати, де живе Гандзюк, але швидко загубили її, бо в Херсоні орієнтувалися погано.

За кілька днів Торбін привіз завдаток — десять тисяч гривень, 500 доларів за курсом НБУ на той час, і сказав приступити до роботи.

Спільники Торбіна вирішили, що поб'ють Гандзюк, адже гонорар за це був більшим. На гроші, які передав «Опер», вони купили мобільні телефони Fly та сім-карти, якими користувалися тільки в день нападу. Ще купили молоток, яким збиралися побити Катерину.

Встановити, де саме живе Катерина, вони не змогли, і попросили «Опера» дізнатися її адресу. Через кілька днів він приїхав до них додому і привіз папірець з адресою.

Стежачи за Гандзюк, Горбунов, Васянович, Грабчук і Вишневецький зрозуміли, що побити її буде складно — Катерина постійно була в оточенні людей, а на роботу і з роботи діставалась автомобілем. Порадившись, вони вирішили, що простіше буде облили її кислотою і повідомили новий план Торбіну, але висунули умову — це коштуватиме п'ять тисяч доларів. «Опер» сказав, що йому потрібно це узгодити. За добу він повідомив — вони отримують цю суму.

Торбін запропонував спільникам купити кислоту в автомагазині, але там були камери відеоспостереження, тому від цієї ідеї довелося відмовитися. Після цього вони почали шукати оголошення про продаж кислоти в інтернеті.

26 липня Горбунов і Торбін вирушили до Каховки, де за 300 гривень купили за оголошенням дві пляшки сірчаної кислоти — півтора літра кожна. Для зручності з однієї з них наповнили кислотою скляну літрову банку, яку про всяк випадок обмотали ганчіркою. За тиждень Торбін приїхав до співучасників і вимагав прискоритися з виконанням.

У день нападу, 31 липня, «Шуруп» Васянович, «Мураха» Грабчук і «КПД» Вишневецький виїхали з Олешок о шостій годині ранку на джипі Черокі. «Гаррі» Горбунов залишився вдома. Нападники знали, що Катерина вирушає на роботу після 8-ї години ранку на службовій машині.

«Шуруп» залишився в машині за кілька кілометрів від будинку Гандзюк. «КПД» розташувався на спортивному майданчику неподалік будинку Катерини, а «Мураха» з банкою кислоти вирушив до під'їзду її будинку, поставив банку на землю і чекав. Усі нападники увімкнули мобільні та активували сім-карти.

О 8:40 Вишневецький побачив, що до будинку Гандзюк під'їхав службовий автомобіль Део Ланос і набрав Грабчука. Той узяв банку і приготувався. За п'ять хвилин Катерина вийшла з під'їзду і поспішила сісти в автомобіль. «Мураха» наздогнав її в останню мить, тримаючи банку двома руками, хлюпнув кислотою їй на голову й спину. Кілька крапель потрапило йому на ший і ногу, його стало пекти, він кинув банку і побіг до

школи, де на нього чекав Васянович. Позаду він почув жіночий крик.

«КПД» набрав «Шурупа» і сказав, що добереться в Олешки своїм ходом. Підібравши «Мураку», той поїхав в Олешки. Дорогою Васянович двічі зупинявся, на з'їзді з траси в бік Олешок вони з Грабчуком викинули одяг, у який той був одягнений під час нападу: чорну бейсболку і брунатні шорти, на які потрапила кислота. На мосту через Дніпро вони знову зупинилися і кинули в річку мобільні телефони та сім-карти.

Тим часом Вишневецький викинув свій телефон у Херсоні і доїхав до Олешок маршрутною. Зустрівшись удома, нападники спробували додзвонитися «Оперу», але той не відповідав.

Про те, що спільники виконали завдання, Торбін, який у день нападу святкував весілля і запив, дізнався з новин. За три дні він зустрівся з ними в Херсоні. Ті розповіли, як усе відбулося, і запитали, коли чекати на винагороду.

Гроші, чотири тисячі доларів, він привіз в Олешки за два дні, 4 серпня, віддав спільникам і сказав поділити. Ще 500 доларів Торбін залишив собі як координатору нападу.

Читайте також: **У МВС пояснили малі терміни виконавцям вбивства Гандзюк**

Пособник

5 листопада 2018 року, наступного дня після смерті Катерини Гандзюк, її друзі зі спільноти «Хто замовив Катю Гандзюк» **заявили**, що в організації нападу на неї брав участь Ігор Павловський — помічник народного депутата від Блоку Петра Порошенка Миколи Паламарчука. Активісти стверджували, що раніше він був судимий і відомий за прізвиськом «Собака».

За часів президентства Віктора Януковича Павловський був помічником нардепа від Партії регіонів Юрія Самойленка, допомагав ще одному «регіоналу» Олексію Журавку, який після Революції Гідності переховувався на тимчасово окупованій території Донбасу.

«Банда Торбіна останні півроку до нападу працювала на Павловського, виконувала його доручення. Саме Павловський передавав гроші за вбивство Каті керівнику групи виконавців — Торбіну», — стверджували активісти.

Вони наполягали — одразу після арешту «Опера» Павловський був готовий здати замовника і готувався до того, що його чекає така сама доля, але правоохоронці до нього тоді не прийшли.

Сам Павловський **заперечував** причетність до нападу на Гандзюк і наполягав, що навіть не знав, як вона виглядає.

Його шеф Микола Паламарчук вирішив, що помічник дискредитований і наступного дня після публікації активістів звільнив його.

Генпрокурор Юрій Луценко звинуватив активістів у «зливі» матеріалів розслідування, але через чотири дні, 10 листопада, Ігоря Павловського затримали. 12 листопада суд заарештував його за підозрою у співучасті в замовному вбивстві з особливою жорстокістю, стаття 115 КК.

За півроку Ігор Павловський погодився на угоду зі слідством. Він зобов'язався дати «чесні та правдиві свідчення щодо відомих йому обставин нападу на Гандзюк». Натомість прокуратура перекваліфікувала дії Павловського зі співучасті в замовному вбивстві на приховування злочину, частина 1 статті 396 КК. У квітні 2019 року Приморський районний суд Одеси за клопотанням прокуратури відпустив колишнього помічника нардепа під домашній арешт із зобов'язанням носити електронний браслет.

Після того, як термін його арешту закінчився, прокуратура не стала подавати клопотання про продовження, у зв'язку зі станом здоров'я Павловського. У липні того ж року прокуратура **направила** до суду його справу про приховування злочину.

Угода Павловського зі слідством викликала у друзів Катерини Гандзюк запитання, чи справді в нього була така незначна роль у нападі на активістку. У квітні 2019 року журналісти «Слідство. Інфо» опублікували **розслідування**, яке базувалося на матеріалах справи, зокрема з'єднаннях телефону Павловського за кілька днів напередодні та після нападу.

Журналісти стверджували, що влітку 2018 року, до затримання Сергія Торбіна, той 130 разів спілкувався по телефону з Павловським, зокрема 40 разів після 13 липня, коли, за версією слідства, Торбін отримав замовлення напасти на Катерину. Наприклад, вони спілкувалися 18 липня, коли Торбін відвозив спільників у Херсон, щоб показати їм, як виглядає Гандзюк. Говорили 26 липня, коли Торбін із Горбуновим купили кислоту, а 3 серпня, коли поліція затримала Новікова, Торбін і Павловський зідзвонювалися чотири рази.

31 липня 2019 року активісти руху «Хто замовив Катю Гандзюк?» прийшли до будинку Павловського. На паркані вони написали: «Тут живе вбивця».

Інформацію активістів, що саме Павловський передавав Торбіну гроші за напад, слідство не підтвердило.

Лише за рік, 1 жовтня 2020 року, Ігор Павловський дав обіцяні свідчення в суді. Він назвав організатором нападу помічника депутата херсонської облради Олексія Левіна, а замовником — голову ради Владислава Мангера.

Читайте також: **Фігурант справи Гандзюк зідзвонювався з правоохоронцями після нападу**

Пропозиція

«Рік без Каті»: акція під Офісом президента на річницю смерті Катерини Гандзюк, 4 листопада 2019 року. Фото: Стас Юрченко, Грати

В угоді зі слідством Сергія Торбіна окремим пунктом було прописано, що він має дати свідчення проти Левіна і Мангера.

«Опер» дав свідчення на обох у 2019 році і підтвердив свої слова майже через три роки, у червні 2022-го. Його допитали в суді як свідка обвинувачення під час процесу над Левіним і Мангером.

Торбін розповів, що саме Левін запропонував йому напасти на Гандзюк і передав йому спочатку завдаток у 500 доларів, а потім остаточний розрахунок — ще 4500 доларів.

Із Левіним «Опер» познайомився в березні 2018 року. Вони перетнулися в кафе, де їх представив один одному спільний знайомий — ветеран АТО Дмитро Діновський. Про Левіна він сказав, що той — помічник депутата Херсонської обласної ради Миколи Ставицького. Діновський обговорював з Левіним організацію спортивних змагань, той погодився допомогти їх профінансувати і дав 200 доларів.

На початку липня 2018 року Левін звернувся до «Опера» з проханням — зібрати соратників на мітинг під Херсонською облрадою. Олексій пояснив, що 6 липня там будуть «заїжджі хлопці, які спробують захопити владу». Торбін новому знайомому повірив і привів на мітинг своїх хлопців з охоронної фірми та громадської організації.

У визначений день під стінами облради зібралось відразу два мітинги, серед учасників яких були ветерани АТО. Соратники Торбіна виступили на підтримку керівництва регіону, зокрема голови ОДА Андрія Гордєєва та голови облради Владислава Мангера. Їхні опоненти навпаки вимагали відставки Гордєєва, Мангера і ще кількох чиновників. Мітингувальники критикували їх зокрема за заборону рубати ліс.

Катерина Гандзюк критикувала керівництво області та мітингарів. У себе на фейсбук-сторінці вона **назвала** присутніх на підтримку Гордєєва і Мангера «тим самим антимайданом» та «гопниками, яким пошили форму, типу вони атошники». До посту вона прикріпила фотографію Мангера, який визирає з вікна міськради.

«Переляканий Мангер у вікні, як колись переляканий регіонал Віктор Пелих», — підписала фотографію Гандзюк, яка у 2014 році була однією з організаторів Євромайдану в Херсоні.

Іншій стороні Гандзюк також не сильно співчувала, назвавши їх «черговими незадоволеними пилячами лісу». Торбін цей пост Катерини прочитав.

Виступаючи в суді, він згадував, що ще до мітингу, наприкінці червня, випадково зустрівся з Левіним у кабінеті Ігоря Павловського.

За рік до цього «Опера» познайомив з Павловським той самий Дмитро Діновський. Помічник нардепа і ветеран стали сусідами — Торбін орендував офіс у будівлі, де поверхом нижче була громадська приймальня Павловського.

У суді Торбін стверджував, що Левін попросив зустрітися з ним окремо, без телефонів, біля кафе «Золотий ключик» поруч з Придніпровським парком у Херсоні, щоб щось обговорити.

В обумовлений час Сергій під'їхав до «Золотого ключика», залишив телефон у машині і пішов у кафе. Там на нього вже чекав Левін. Він запропонував прогулятися у парку.

Левін сказав, що потрібно побити людину і почав пояснювати, кого саме. Торбін зрозумів, що йшлося про Катерину Гандзюк. Левін запропонував на вибір — або побити її і зламати руку чи ногу, або облити кислотою. Пояснив, що це потрібно було, щоб ізолювати її від роботи і відправити в лікарню. Про те, щоб вона померла, мови не було. Торбін запитав Левіна, навіщо це йому.

«Левін сказав, що вона всіх дістала і Ніколаєвіча в тому числі. Я спершу сказав, що не буду в цьому брати участь, але сказав, що є хлопці, з якими можу переговорити про це», — переказував «Опер» у суді розмову. Після чого додав, що хлопці подумали і наступного дня погодились.

Торбін стверджував, що надалі саме Олексій Левін повідомив йому розцінки за побиття або облиття кислотою, передав завдаток, квапив із виконанням і в підсумку остаточний розрахунок. Увесь цей час вони листувалися у ватсапі та зустрічалися на тому ж місці, біля «Золотого ключика».

Читайте також: **ГПУ змінила прокурорів у справі про вбивство Гандзюк**

Допомога

«Опер» наполягав у суді, що Олексій Левін не тільки оплатив напад на Гандзюк, а й допоміг йому грошима, коли він разом із Володимиром Васяновичем намагався втекти з Херсона. Цю їхню зустріч бачили свідки. Її детально описали у своїх свідченнях Торбін, Васянович, Павловський і його водій Валерій Одинцов.

17 серпня «Шуруп» Васянович зателефонував Сергію Торбіну і сказав, що потрібно зустрітись. За кілька годин Васянович приїхав до Херсона і розповів Торбіну, що «КПД» і «Гаррі» затримали правоохоронці.

Васянович і Торбін вирішили втекти з міста, але в них не було ні грошей, ні машини. Джим Черокі, на якому спільники «Опера» стежили за Гандзюк, спалили за кілька днів після нападу.

Торбін намагався додзвонитися Левіну у ватсап, але той був не в мережі. Тоді він вирішив попросити про допомогу Ігоря Павловського. Увечері того ж дня вони із Васяновичем приїхали до помічника нардепа додому — у приватний сектор Херсона.

Пізніше Торбін, Васянович і Павловський детально описали цю зустріч у своїх свідченнях.

Підїхавши до будинку Павловського на таксі, Торбін вирушив до нього у двір, а Васянович залишився в машині. Торбіна зустріла дружина помічника нардепа, той попросив її покликати чоловіка. Коли він вийшов, «Опер» пояснив, що в нього проблеми, йому потрібно терміново виїхати з міста і попросив позичити грошей.

Павловський був не проти допомогти, але відказав, що його банківська картка залишилася у водія Валерія Одинцова. Він подзвонив йому і попросив приїхати. Той швидко привіз картку, але виявилось, що на ній є тільки три тисячі гривень. Тоді Торбін попросив відпустити таксі і покликав Васяновича у двір. Той одразу ж розповів Павловському, що їм потрібно втекти, тому що поліцейські заарештували «Гаррі», і той напевно дає свідчення, як вони облили кислотою Гандзюк.

Вислухавши цю розповідь, Павловський зайшов у будинок і попросив дружину дати йому грошей, але та відмовила. Коли він повернувся, «Опер» сказав, що проблема вирішена — він додзвонився до Левіна, і той зараз приїде і привезе гроші.

За півгодини Левін дійсно приїхав. Він попросив Васяновича й Одинцова піти з двору, ті послухалися. Левін запитав, чи вистачить Торбіну двох тисяч доларів.

«Цього достатньо», — кивнув Торбін.

Левін вийняв гроші і поклав їх на землю — через забобону, що під вечір не можна передавати гроші в руки, бо вони не повернуться. Торбін одразу їх підняв.

Павловський і Торбін стверджували, що Левін запропонував «Оперу» сховатись разом у Болгарії, але той відмовився, бо не мав закордонного паспорта. Він пояснив, що хоче поїхати до Києва і залягти там на дно. Потім Олексій попрощався і поїхав, а Васянович з Одинцовим повернулися у двір.

Побачивши водія Павловського, Торбін запитав помічника нардепа, чи можна, щоб той відвіз їх із Васяновичем до Києва. Не чекаючи відповіді шефа, Одинцов пояснив, що машина до Києва не доїде, бо потребує ремонту. У підсумку він погодився підвести «Опера» і «Шурупа» на автостанцію, щоб ті сіли на маршрутку до Києва.

Виїхати до столиці Торбін і Васянович не змогли, на автостанції їх затримали оперативники. Вранці наступного дня Левін поїхав із Херсона до Болгарії.

Ігор Павловський і його помічник Василь Щербінін у суді стверджували, що вранці перед відїздом Левін заїхав у приймальню Павловського. Левін розповів їм, що напередодні за Торбіним стежили оперативники, а потім затримали його на автостанції. Левін був упевнений, що незабаром оперативники вийдуть на нього, тому мусить поїхати з міста.

Він попросив Павловського, щоб той разом із водієм, якщо їх допитуватимуть, розповіли однакову історію: напередодні ввечері Левін приїхав до нього, зайшов до будинку, але більше ні з ким не спілкувався і не передавав грошей. Павловський відмовився. Він пояснив, що тоді в будинку була його дружина, яка бачила, як відбувалася зустріч.

Тоді Левін попросив допомогти передати «Оперу» гроші «на адвоката і на життя». Тут Павловський та Щербінін суперечили одне одному. Перший стверджував, що і цього разу відмовився допомогти Левіну, а ось Щербінін — погодився. Помічник Павловського, зі свого боку, наполягав — шеф погодився допомогти передати «Оперу» гроші і доручив йому цим зайнятися.

Щербінін розповів, що після цього щомісяця п'ятого числа зустрічався зі знайомим Левіна — низеньким щуплим чоловіком. Той передавав гроші, які Щербінін відвозив дружині Торбіна Олесі. Хто саме допомагав її чоловікові, Щербінін їй не говорив. Після того, як Катерина Гандзюк померла, Щербінін відмовився бути посередником і на зустрічі зі знайомим Левіна більше не приходив.

Москал

Обвинувачений Олексій Левін під час оголошення вироку у залі Дніпровського райсуду Києва, 26 червня 2023 року. Фото: Стас Юрченко, Грати

Лише 4 грудня 2018 року СБУ повідомила, що підозрює Олексія Левіна в замовленні вбивства Катерини Гандзюк, а ще через півтора місяця, 24 січня 2019 року, Левіна оголосили у всеукраїнський розшук. У вересні того ж року Левіна почав розшукувати Інтерпол.

Рівно за рік, 24 січня 2020 року, болгарські поліцейські затримали Левіна в містечку Бургас. Через три дні вони **розповіли** деталі операції.

У 2018-му Левін пішки перейшов кордон у селищі Дуранкулак і так потрапив до Болгарії. Тут він офіційно не реєструвався, ба більше, за рік з моменту оголошення в міжнародний розшук він змінив зовнішність і тому був не схожий на фото в картці Інтерполу. Поліцейським вдалося ідентифікувати його тільки за відбитками пальців.

У березні 2020 року на початку епідемії коронавірусу Левіна вдалося екстрадувати в Україну, де суд заарештував його. За чотири місяці прокуратура повідомила про завершення розслідування щодо організаторів нападу на Гандзюк і 27 липня передала справу до суду.

Правоохоронці з'ясували, що Левін — не справжнє прізвище. Він узяв його у 2015 році, коли звільнився з колонії. До цього в нього було прізвище Москаленко, він також був відомий за прізвиськом «Москал-молодший».

У лютому 2008 року Москаленка-молодшого заарештували у справі «банди Шпинди». За шість років, 7 жовтня 2014 року, суддя Корабельного районного суду Миколаєва Олена Кутурланова **визнала** його, а також його батька, Олексія Москаленка-старшого, та ще шістьох членів банди винними в кількох замовних вбивствах, зокрема директора Шуменського ринку Херсона Ігоря Пантали, а також замахів на вбивства. Як і його батька, Москаленка-молодшого ув'язнили на 12 років.

Трохи більше, ніж за рік, 25 грудня 2015 року, Олексій Москаленко вийшов на волю за «законом Савченко» — Апеляційний суд Миколаївської області **зарахував** йому сім із половиною років із розрахунку один день у СІЗО як два дні позбавлення волі.

Пізніше, виступаючи в суді, Левін згадував, що звільнившись, спочатку зайнявся здоров'ям, а наприкінці 2016 року продав квартиру в Іспанії та на виручені гроші зайнявся в Херсонській області аграрним бізнесом, зареєструвавши компанію «Левіафан».

«У мене — 2400 га землі було в обробітку. До в'язниці я сім років прожив в Іспанії. Там у мене будівельний бізнес і дві квартири, одну я продав. Така квартира коштує 200 тисяч євро. Я вклав 240 тисяч євро — вирощував пшеницю, соняшник», — стверджував у суді Левін.

На початку 2017 року в спорткомплексі «Спортлайф» він перетнувся з Миколою Ставицьким, депутатом Херсонської облради від Радикальної партії Олега Ляшка. З часом Ставицький, якому було відоме минуле Левіна, запропонував йому посаду свого помічника.

Левін пояснював, що допомагав Ставицькому з «реалізацією проектів». Наприклад, вони добивались, щоб учасники АТО безкоштовно проходили реабілітацію на базі лікарні Херсонської облради, і щоб місцева птахофабрика почала знищувати курей, які померли під час епідемії.

Саме Ставицький, стверджував Левін, познайомив його з усією владною верхівкою регіону. Зокрема з Ігорем Павловським і головою облради Владиславом Мангером. Сам Ставицький, якого суд допитав як свідка захисту, стверджував, що дійсно познайомив його з багатьма чиновниками і політиками, але не з Мангером.

У червні 2018 року Микола Ставицький пішов служити за контрактом у ЗСУ. Він залишив Левіну свій автомобіль «Мерседес» і той продовжив займатися їхніми волонтерськими проектами.

Із Торбіним Левін шукав знайомства, оскільки в місті про нього розповідали, як про одного з «кіборгів» Донецького аеропорту. Він сам представився Торбіну, коли той приїжджав до Павловського, висловив йому повагу і сказав, що готовий допомагати. Торбін почав час від часу звертатися до нього по допомогу, коли готував різні вантажі

в АТО.

Ще перебуваючи в Болгарії, восени 2019 року, Левін **розповів** журналістам «Слідство.Інфо» свою версію подій. Він наполягав, що до нападу на Гандзюк не має жодного стосунку.

Левін стверджував, що за кілька днів після мітингу під Херсонською облрадою, заїхав до офісу Павловського з якихось своїх питань. Помічник нардепа якраз радився про щось із Сергієм Торбіним, двома своїми довіреними людьми — Павлом Пилипенком і Сергієм Брагою та ще якимись двома чоловіками.

Вони обговорювали, що робити з Катериною Гандзюк, яка «їх допекла». На мітингу вона підтримала не їх, а приїжджих, які виступали проти заборони вирубки лісу. Серед організаторів цього мітингу був ветеран АТО з Олешок Олександр Цегельник з об'єднання «Кордон». Левін назвав його «мало не кровним ворогом Павловського». Хтось із присутніх запропонував кинути Гандзюк у сміттєвий бак, але всі вирішили, що це буде зробити занадто складно.

«І, здається, навіть я сказав, щоб облили її зеленкою. Тому що це найпоширеніша форма. Я маю на увазі, що всіх чиновників на мітингах обливали зеленкою», — сказав журналістам Левін.

Він стверджував, що його ідею не підтримали, а натомість вирішили, що Торбін, Брага і Пилипенко прийдуть до кабінету Гандзюк із відром фекалій, облілють її і фотографують це. У кабінет до Катерини їх мав провести якийсь знайомий Павловського, в якого був доступ до будівлі міськради.

Читайте також: **Садистське вбивство Гандзюк: прокуратура просить для обвинувачених 10 років в'язниці**

Левін стверджував, що в день нападу він займався робочими справами і не спілкувався з жодним із фігурантів справи, а про те, що Гандзюк облили не фекаліями, а кислотою, дізнався з новин.

Тоді ж, у 2019-му, Левін підтвердив журналістам, що 17 серпня минулого року справді приїжджав увечері до Павловського і дав Торбіну гроші. Щоправда, тільки тисячу доларів. Він наполягав, що того вечора Торбін йому не телефонував. Близько 9-ї години вечора його набрав Павловський і попросив приїхати. Він же відправив «за пивом» незнайомого йому хлопця, якого Левін зустрів на подвір'ї в Павловського, після чого вони залишилися втрьох із помічником нардепа й «Опером».

Левін стверджував, що Торбін попросив відвезти його до Києва, але він відмовився, пояснивши, що вранці має сам їхати з Херсона. Він наполягав, що давно запланував поїздку до Болгарії і вже «фактично сидів на валізах».

Коли Торбін попросив у нього грошей, Левін погодився допомогти, але при собі в нього не було готівки, тож він з'їздив додому, взяв тисячу доларів, повернувся і віддав її. Він також запропонував «Оперу», який був добряче напідпитку, почекаати до ранку, а на той час обіцяв організувати машину з водієм, але той відмовився.

Левін наполягав: ні Павловський, ні Торбін не сказали йому, чому саме той хотів їхати до Києва, а допомагав він «Оперу» просто як другу, у якого виникли проблеми.

Заперечував Левін і те, що заїжджав до Павловського в приймальному вранці 18 серпня, перед тим, як вирушити до Болгарії. Він наполягав, що поїздку планував заздалегідь і в Болгарію вирушив із дружиною, оскільки в них були проблеми зі здоров'ям.

Микола Ставицький у суді підтверджував, що Левін ще в травні розповідав йому, що планує поїхати за кордон, але коли саме — не уточнював.

Вже під час допиту в суді Левін заперечив також слова Торбіна про те, що саме він замовив йому напад на Гандзюк та передав йому спочатку завдаток, а згодом і решту грошей після того, як Катерину облили кислотою.

Левін не заперечував, що час від часу давав Торбіну гроші, а інколи навіть товари й талони на пальне, але наполягав, що таким чином він фінансував волонтерські проекти «Опера». Він також наголошував, що у його з Торбіним переписку у ватсапі кафе «Золотий ключик» ніколи не згадувалося.

Зміст розмов Левіна та Торбіна у тому ж таки ватсапі слідство не встановило.

Читайте також: **Два роки без Каті. Коли будуть покарані замовники вбивства Гандзюк?**

Застава

В інтерв'ю адвокатці Євгенії Закревській Катерина Гандзюк сказала, що не знає, хто саме замовив напад на неї, але в тому, що замовник був, вона не сумнівалася. Як можливих замовників Гандзюк перерахувала десять людей, але виділила з них двох — заступника голови Херсонської ОДА Євгена Рищука і голову обласної ради Владислава Мангера.

«Тому що в них є певне оточення, яке могло це організувати. Вони пов'язані з ним (оточенням — Г) через Олексія Левіна, одного з радників Мангера», — сказала тоді Гандзюк і додала, що з Рищуком і Мангером у неї був «світоглядний конфлікт».

В інтерв'ю Катерини, яке частково увійшло до **фільму-розслідування** журналістів «Слідство.Інфо» «Гандзюк. Системне вбивство», активістка назвала ще одного можливого замовника — голову ОДА Андрія Гордєєва.

«Ми не знайшли доказів, що Рищук і Гордєєв причетні до нападу на Гандзюк», — сказав «Гратам» прокурор Андрій Синюк.

Замовником нападу на Гандзюк слідство назвало Владислава Мангера. 11 лютого 2019 року слідчі повідомили голові Херсонської облради про підозру в організації замовного вбивства з особливою жорстокістю, частина 3 статті 27, пункти 4,6, 11, 12 частини 2 статті 115 КК.

Тоді правоохоронці **вважали** Мангера замовником вбивства Гандзюк, а Левіна з Павловським — його організаторами. Із тексту підозри випливало, що Мангер сплатив за напад, а Левін і Павловський підшукали виконавців — Торбіна та його спільників, яким спочатку передали завдаток, а потім і остаточно розрахувалися.

За чотири дні, 15 лютого, Печерський районний суд Києва заарештував Мангера з можливістю вийти під заставу у два мільйони 497 тисяч гривень. Того ж дня адвокат Дмитро Ільченко вніс цю суму, і Мангер вийшов із СІЗО.

У квітні того ж року прокуратура пом'якшила йому підозру. Умисне вбивство перекваліфікували на організацію нападу, який спричинив тяжкі тілесні ушкодження, частина 2 статті 121 КК.

Захист голови облради клопотав про зменшення застави в 17 разів. У листопаді 2019 року Шевченківський райсуд столиці частково задовольнив це клопотання, зменшивши суму до мільйона 152 тисяч гривень.

Владислав Мангер перебував на волі до 19 червня 2020 року. На той час слідство у справі про організаторів нападу на Гандзюк завершилося і прокуратура надала Олексію Левіну та Владиславу Мангеру доступ до матеріалів справи. Ігорю Павловському обвинувачення в організації на той час уже замінили на приховування злочину.

11 червня прокуратура несподівано **звернулася** до суду і попросила продовжити строки розслідування, у зв'язку з нововиявленими обставинами. Також прокурори подали клопотання про арешт Мангера. Прокурор Андрій Синюк обґрунтував його тим, що підозрюваний намагається тиснути на свідків обвинувачення і змусити їх відмовитися від своїх слів або змінити їх.

Замість суду Мангер вирушив до лікарні — у відділення інтенсивної терапії Херсонського обласного кардіологічного диспансеру. У підсумку суддя Печерського райсуду Києва Тетяна Ільєва вирішила, що Мангера треба примусово доставити до суду, після чого **арештувала** його.

Запобіжний захід Мангеру суд обирав у закритому режимі, а інформацію про те, кому саме погрожував голова Херсонської облради, прокуратура не розголошувала. Сам Мангер заперечував, що тиснув на когось зі свідків.

Читайте також: **"А у нас війна, Катю. Все так, як ти передбачала" - батько Гандзюк присвятив доньці щемливий допис у день її народження**

Тиск

Олексій Левін у розірваних шортах та Владислав Мангер на підготовчому засіданні у Дніпровському райсуді Києва, 18 серпня 2020 року. Фото: фейсбук руху «Хто замовив Катю Гандзюк?»

Наприкінці липня 2020 року прокуратура передала справу Левіна і Мангера в суд. Обоє обвинуватили в організації нападу на Гандзюк, який спричинив тяжкі тілесні наслідки. 18 серпня 2020 року суддя Юлія Іваніна почала слухати справу.

На підготовчє судове засідання Левін прийшов майже голий, він сидів у «акваріумі», прикрившись розірваними синіми шортами. Він стверджував, що у СІЗО в нього вибивали показання на Мангера і під час цього роздягнули, а потім, не давши одягтися, доставили до суду. Натомість конвоїри запевняли, що Левін роздягся сам і відмовлявся їхати до суду, тож довелося привести його у такому вигляді. Слідів побоїв

на тілі Левіна не було видно.

Під час судового процесу над Мангером і Левіним одразу кілька свідків знову повідомили про тиск з боку обвинувачених: Ігор Павловський, його знайомий Василь Щербінін, а також помічник Павло Пилипенко.

Павловський **стверджував**, що у 2019 році спочатку відмовився йти на угоду зі слідством.

«Пішли погрози: якщо я свідчитиму на суді проти Мангера, особливо, якщо казатиму «Миколайович», то в мене будуть проблеми з сім'єю і моєю донькою», — сказав у суді Павловський.

У січні 2020 року Павловського заарештували повторно. Прокуратура запідозрила його в організації злочинної організації. У суді він розповідав, що в СІЗО до нього «підходили люди» і просили не свідчити проти Мангера. Інакше обіцяли зламати йому хребет.

Павловському не тільки погрожували, а й намагалися підкупити. Він стверджував, що все ще у 2020 році, коли він повторно потрапив у СІЗО, Левін особисто пропонував йому 20 тисяч доларів, щоб не свідчити проти нього і Мангера, але він відмовився.

Про погрози розправи заявили і двоє помічників Павловського — Сергій Брага та Павло Пилипенко. Обидва були свідками того, як Левін просив Торбіна допомогти організувати альтернативний мітинг під Херсонською ОДА. Також вони були на зустрічі в приймальні Павловського, коли Левін запропонував облили Гандзюк зеленкою. Вони наполягали, що ідея якось розправитися з активісткою виходила саме від Левіна, а Павловський, почувши це, розсміявся і сказав, що це — дурниця.

Також Брага і Пилипенко стверджували, що незадовго до нападу на Гандзюк вони прийшли в приймальню Павловського і почули через нещільно зачинені двері бесіду Левіна і Торбіна.

«Сергію, скільки це триватиме, там люди переживають, дали гроші, «Миколайович» злиться», — переказував пізніше в суді Пилипенко почуте.

У відповідь Торбін заспокоював Левіна — хлопці працюють.

Обидва помічники Павловського в суді сказали, що після того, як вони дали свідчення, їм почали погрожувати. Бразі дзвонили з невідомого номера і говорили, що якщо він із Пилипенком і «жирним» (Мабуть, Павловським — Г) не відмовляться від свідчень на «важливу людину», їм буде погано.

Пилипенко на той час перебував у СІЗО, у справі про масові заворушення під райдержадміністрацією в Олешках 4 травня 2018 року. Він стверджував, що одного разу до нього в камеру, де було ще 14 людей, зайшов «смотрящий» за СІЗО на прізвисько «Дред» і сказав, що в нього проблеми. Потім набрав по телефону херсонського кримінального авторитета Віктора Батара і увімкнув гучний зв'язок.

Батара сказав, що Пилипенко дає свідчення «на серйозних людей» і з цим потрібно розібратися, після чого йому дали ляпаса. Це не зупинило Пилипенка, він пішов на угоду зі слідством, отримав два роки умовно і виступив у суді проти Левіна і Мангера.

Інший ключовий свідок обвинувачення — Сергій Торбін — у суді заявив, що 2021 року Левін телефонував йому на вайбер і просив не давати свідчень. У той час Левін перебував у СІЗО, а Торбін — у в'язниці. Одну з цих розмов Торбін записав на диктофон і увімкнув її під час допиту в суді 15 червня 2022 року.

«Братан, чесно, готовий перед тобою стати на коліна, бля, тільки ти можеш мене втащити. Просто не з'являйся на хуй. Не з'являйся, загубися. У мене іншого виходу немає. Просто не приходь», — **казав** голос, схожий на Левіна у голосовому повідомленні.

Суддя Юлія Іваніна запитала Левіна, як він може прокоментувати це повідомлення. У відповідь той послався на 63 статтю Конституції, яка гарантує право не свідчити проти себе.

Владислав Мангер і Олексій Торбін заперечували, що тиснуть на свідків. Вони наполягали, що якщо хто і тиснув на учасників процесу, то це слідчі та прокурори.

Адвокат Мангера Дмитро Ільченко підготував таблицю, в якій показав, як Торбін і Павловський змінювали свої свідчення. Мангер наполягав, що обидва свідчили проти них із Левіним тільки після того, як уклали угоду зі слідством. Так само, як і Пилипенко.

«Не можна зліпити те, що не ліпиться», — наполягав Мангер, коментуючи свідчення Торбіна і Павловського.

Читайте також: **Батько Гандзюк звинуватив генпрокурора Луценка в оприлюдненні конфіденційної інформації**

Готель

За версією обвинувачення, Владислав Мангер задумав напад на Катерину Гандзюк на початку липня 2018 року. Організувати напад він запропонував Левіну. Той втягнув у це Торбіна, а останній — своїх колишніх товаришів по службі. Коли, де та яким чином Мангер спілкувався з Левіним, слідство не з'ясувало.

Прокурори Андрій Синюк, Ярослав Ущипівський і Олександр Сафарян у суді наполягали, що Мангер оплатив послуги всіх учасників. Але як саме він розрахувався з Левіним, слідство не уточнило.

У лютому 2019 року журналісти програми розслідувань «Схеми» «Радіо Свобода» **з'ясували**, що за місяць до замаху на Гандзюк юрист Мангера Андрій Мурашкін передав Олексію Левіну в оренду готель Oasis Beach у селищі Лазурне на узбережжі

Чорного моря. Готель на 57 номерів, ціни яких починалися від двох тисяч гривень, Левін орендував за символічну суму в 500 гривень на місяць.

Під час допиту в суді 18 серпня 2021 року, відповідаючи на запитання прокурора Андрія Синюка, Левін підтвердив, що дійсно орендував у Мурашкіна Oasis Beach. Але, пояснив, що знав Мурашкіна, який займався юридичним супроводом його фірми «Левіафан», окремо від Мангера.

«Мені Мурашкін запропонував оформити цю базу в оренду. Вона багато разів переходила з рук у руки, щоб не відрейдерили. Я не боявся рейдерів від слова зовсім. Я особисто її ніколи не використовував. Яка була ціна оренди я не знаю», — сказав у суді Олексій Левін.

Мангер заперечував, що розмовляв із Левінім, але наполягав, що напад на Гандзюк не замовляв, нічого нікому не платив, зокрема й Олексію Левіну. Голова облради наголошував, що взагалі ніколи не давав йому грошей.

Прокурори переконували суд у протилежному. Вони звернули увагу судді Іваніної, що в телефоні Левіна Мангер був підписаний «Бос», обвинувачені регулярно здійснювалися, зокрема вранці у день нападу на Гандзюк.

Читайте також: **Вбивство Гандзюк: фільм про злочин виходить на телеекрани**

Миколайович

Ігор Павловський у Печерському районі Києва. Фото: Стас Юрченко, Грати

Про те, що Левін особисто говорив їм, що замовник нападу на Катерину — Мангер, заявляли в суді і два ключові свідки обвинувачення — Сергій Торбін та Ігор Павловський.

«Опера» суд допитав 15 червня 2022 року. Наприкінці лютого минулого року він був мобілізований указом президента.

Торбін стверджував, що у Левіна і Мангера були «чудові стосунки». Їх удвох часто бачили на міській набережній і в ресторанах. «Опер» підкреслював, що в розмовах з ним Левін називав Мангера «Миколайовичем», а іноді — «лисим».

«На одній із зустрічей я запитав Левіна, кому це потрібно (нападати на Гандзюк — Г). Левін сказав, що Ніколаєвічу. Я перепитав: «Мангеру чи що?». І Левін відповів: «Так», — стверджував у суді Торбін.

Мангер і Левін не заперечували, що були знайомі. Але наполягали, що друзями не були, а просто проводили час у спільних компаніях, дружили їхні дружини. До того ж дружина Левіна на замовлення Мангера малювала портрети для оформлення будівлі Херсонської ОДА.

Левін стверджував, що називав Мангера Владиславом Миколайовичем, а «Босом» підписав його в телефоні, бо той керував усією областю. Обидва заперечували, що Левін був радником Мангера. Про що саме вони говорили по телефону у день нападу Гандзюк Мангер і Левін згадати не змогли, але припускали, що це були «робочі питання», пов'язані з допомогою ветеранам АТО.

Ігор Павловський **підтвердив**, що Левін називав Мангера «Миколайовичем». У суді він згадував, що познайомився з Мангером після мітингу під Херсонською ОДА. Павловський наполягав, що 6 липня мітинг на підтримку місцевої влади організували Левін і Торбін. Левін заперечував, що організував мітинг під херсонською ОДА і платив за це гроші, але визнавав, що був на боці захисників Мангера.

Через кілька днів після мітингу Павловському зателефонував Левін і сказав, що скоро заїде до нього в приймальню з Миколайовичем. Незабаром він дійсно приїхав разом із Мангером. Привітавшись, Павловський запросив голову облради до кімнати відпочинку.

Під час зустрічі, свідчив Павловський, «заговорили про Гандзюк», яка публічно звинувачувала Мангера в корупції та вирубці лісу.

«Ну я не пам'ятаю, можливо Мангер, можливо Левін сказав, що їй пора закрити рота», — говорив Павловський суду.

Він додав, що погрозам у бік Гандзюк не надав значення — «пропустив повз вуха».

Мангер і Левін не заперечували, що приїжджали до Павловського. Левін говорив, що часто навідувався до нього, тому що приймальня помічника нардепа була неподалік від його офісу. Мангера він привіз, тому що Павловський давно просив познайомити їх.

Левін наполягав, що на тій зустрічі Гандзюк вони не обговорювали. А ось Євген Ришук одного разу заговорив із ним про Катерину — сказав, що вона всіх дістала і цікавився, чи можна щось із цим зробити. Після чого згадав про репутацію Левіна в кримінальному світі. Левін відповів, щоб він до нього з такими пропозиціями надалі не звертався.

У суді Олексій Левін знову повторив історію, яку розповідав журналістам «Слідства.інфо» про нараду в приймальні Павловського, на якій він запропонував облити Гандзюк зеленкою, але зрештою Павловський із Торбіним вирішили, що краще облити її фекаліями і сфотографувати це.

За словами Мангера, Павловського він бачив двічі в житті. Поїхав до нього в офіс, бо його про це попросив шеф Левіна Микола Ставицький.

«Зайшов до нього на хвилинку, познайомитися і передати привіт Миколі Паламарчуку, який був у партії, яка мене дискредитувала», — стверджував у суді Мангер.

Павловський в суді згадав ще один випадок, коли Левін у розмові з ним згадав «Миколайовича». З серпня, у день, коли затримали першого підозрюваного Новікова. У суді Ігор Павловський згадував, що того дня разом із помічником Василем Щербініним був у себе в кабінеті. Раптом до них забіг схвильований Левін. У суді Павловський переказав їхню розмову:

«Запитав, чи є в нас адвокат і чи знаємо ми, що трапилося... Ми запитали: «А що трапилося?». Каже: «Затримали Торбіна». Я поставив запитання: «А чого його затримали, Торбіна?». Він сказав: «А що ви не знаєте? Вони облили Катерину Гандзюк». Я запитав: «А для чого вони це зробили?». Я дослівно кажу. На що він відповів: «Ну ми замовили Катерину Гандзюк». Я в нього запитав: «Хто це «ми»? І для чого?». Він сказав: «З Миколайовичем — вона дохера там гавкала».

Павловський набрав Торбіна, але той не відповідав. Зрештою він додзвонився до дружини Торбіна і та сказала, що він п'яний спить удома. Зрозумівши, що поліція заарештувала не «Опера», Левін заспокоївся і, йдучи, попросив Павловського і Щербініна не розповідати про цю розмову «Миколайовичу» — Мангеру та «Івановичу» — Миколі Ставицькому, в якого Левін був помічником.

Левін не заперечував, що того дня був у Ставицького і питав у нього про адвоката, але наполягав, що розмовляв з ним тет-а-тет.

Він стверджував, що запитав у Павловського, чи в курсі той про напад на Гандзюк, після чого уточнив, чи не Торбіна раптом затримали поліцейські. Коли Павловський запитав його, чому він так думає, Левін згадав їхню попередню розмову, під час якої запропонував облити активістку зеленкою, але зупинилися на варіанті з фекаліями. Павловський не зміг додзвонитися Торбіну і почав нервувати.

«Я йому кажу: «Ти розумієш, що ми тепер можемо бути співучасниками цього злочину». До нього це коли дійшло, у нього посиніли губи і стало білим обличчя. У нього завжди були дуже серйозні проблеми з тиском. Я запитав, може викликати швидку, він показав так рукою — присядь», — розповідав свою версію тієї розмови Левін.

Він стверджував, що Павловський шукав Торбіна, зокрема, за допомогою екстрасенки — жінки Анни 30-35-років, яку Торбін назвав цивільною дружиною Павловського. Провівши якісь маніпуляції, вона запевнила Павловського, що затримали не Торбіна.

«Потім час минув, ми знайшли Торбіна, Ігор каже: «Ось бачиш, як Анька сказала. Вона все бачить». Я православний християнин, я до цього ставлюся не з презирством, але намагаюся в це не вірити», — пояснював Левін.

Він наполягав, що не говорив Павловському про те, що разом із «Миколайовичем» замовив Торбіну Гандзюк, і сказати не міг, бо такого замовлення не було. При цьому Левін не заперечував, що просив не згадувати їхню розмову при Мангері та Ставицькому. Боявся, що ті подумають, що він узявся за старе.

Читайте також: **Не покараний замовник вбивства Каті Гандзюк побив місцевого депутата**

Мотив

Владислав Мангер під час оголошення вироку у залі Дніпровського райсуду Києва, 26 червня 2023 року. Фото: Стас Юрченко, Грати

За версією обвинувачення, Владислав Мангер хотів, щоб Катерина Гандзюк на певний час випала з суспільного та політичного життя Херсонщини. Саме тому він замовив напад на неї.

У суді Мангер постійно наголошував — він не те, що не замовляв напад Гандзюк, а навіть до пуття її не знав, і в нього не було мотиву намагатися розправитися з активісткою.

Катерина Гандзюк вважала, що мотиви замовляти напад на неї у нього були, але детально про конфлікти з головою облради не розповіла. Історію її протистояння з Владиславом Мангером у суді розповів батько активістки Віктор, її друзі та колеги.

Журналіст Сергій Нікітенко, про напад на якого Гандзюк писала у фейсбуці, згадував, що їхнє протистояння почалося ще 2014 року. Після перемоги Революції Гідності навесні відбулися дострокові президентські та місцеві вибори, восени українці переобрали ще й Верховну раду. На той час Катерина Гандзюк пішла з роботи в проєкті ПРООН, де займалася розвитком спорту в сільських школах Херсонщини, і повернулася в політику — балотувалася від партії «Батьківщина» в Херсонську міську та обласну ради.

До партії Юлії Тимошенко Гандзюк прийшла 2006 року, тоді вона, учасниця Помаранчевої революції, стала депутаткою Херсонської міськради, але 2012 року, після чергових місцевих виборів, Катерина пішла з політики і зайнялася журналістикою та волонтерством, співпрацюючи з міжнародними гуманітарними організаціями.

На осінніх парламентських виборах Катерина не балотувалася, а ось Владислав Мангер ішов на вибори до Верховної ради по 182-му мажоритарному округу.

У суді Сергій Нікітенко згадував, що штаб Мангера вкрав ідею підзвітності публічних коштів і грошей публічного бюджету. Цю ідею придумала і розробила організація «Центр політичних студій та аналітики», у якій Нікітенко був експертом, а Гандзюк — регіональним представником.

«Це був потужний проєкт, ми довго над ним працювали і писали про це в пресі, а потім ми дізналися з агітаційних матеріалів, що це був проєкт Владислава Мангера», — розповів у суді Нікітенко.

Утім, Мангеру це не допомогло — на виборах він посів третє місце.

Наступного 2015 року Владислав Мангер вирішив змагатись за посаду херсонського міського голови. Він врахував досвід і цього разу хотів балотуватися від політичної партії. Влітку того ж року він подав заяву на вступ до «Батьківщини».

Це викликало різкий протест з боку групи партійців, зокрема Катерини Гандзюк. На партзасіданні, де вирішували, чи брати Мангера в партію, Катерина влаштувала йому справжній допит. Вона записала засідання на диктофон і дала послухати Сергію Нікітенку.

Гандзюк запитувала Мангера про його членство в Партії регіонів і чим він займався, коли був помічником регіонала Журавка.

Сам Мангер пізніше в суді сказав, що ніколи не був членом ПР, а помічником Журавка був лише одинадцять днів. У 2013 році це допомогло йому отримати посаду начальника інспекції сільського господарства Одеської області — статус помічника нардепа спростив процедуру відбору на посаду. При цьому він підкреслював, що не пам'ятає, хто саме допитував його на партзборах, а з Гандзюк знайомий не був.

Батько Катерини та її друзі наполягали, що саме через те, що Мангера взяли в «Батьківщину», вона та ще кілька колег у вересні 2015 року вийшли або призупинили своє членство. У суді це підтвердила, наприклад, колега Катерини — Марина Войтенко, яка вийшла з «Батьківщини» разом із нею.

У підсумку Мангер балотувався в мери Херсона від «Батьківщини». Гандзюк очолила виборчий штаб колишнього однопартійця Володимира Ніколаєнка. Він пішов на вибори як самовисуванець і в першому турі голосування набрав найбільше голосів, але менше ніж 50%, тож доля мерства визначалася у другому турі.

Владислав Мангер у першому турі посів третє місце, друге дісталось ексмеру міста Володимир Сальдо, він балотувався від партії «Наш край». Перед другим туром Сальдо знявся з виборів і в підсумку з Ніколаєнком змагався саме Мангер. Інтриги не вийшло — Ніколаєнко переміг, а Мангер став депутатом обласної ради. Протистояння Гандзюк із Мангером тільки починалося.

Після поразки на виборах, Мангер націлився на посаду голови облради, яку займав лояльний до президента колишній губернатор області Андрій Путілов. Гандзюк намагалася перешкодити Мангеру. Вона писала про нього критичні пости у фейсбуці та допомагала Нікітенку робити журналістські розслідування, зокрема про Мангера, які він публікував у виданні «Мост».

Це не допомогло — 27 вересня 2016 року депутати обрали його секретарем облради мінімальною кількістю голосів.

Катерина Гандзюк продовжувала викривати Мангера і на новій посаді. З її подачі Сергій Нікітенко випустив на ютуб-каналі «Мосту», співзасновницею якого вона була, трилогію фільмів-розслідувань «Є межа» про боротьбу місцевих кланів за контроль над херсонським міським водоканалом.

На той час «Мост» перетворився на серйозне розслідувальне медіа. Заключну частину трилогії Гандзюк і Нікітенко присвятили виключно голові облради. **Фільм** під назвою «Хто ви, містєре Мангер?» «Мост» опублікував 16 липня 2017 року. Катерина Гандзюк, залишаючись офіційно чиновницею, не згадувалась у титрах.

«Усі сценарії фільмів ми писали разом вечорами. Каті це дуже подобалося, у неї був літературний талант. Більшість прийомів фільму «Хто ви, містєре Мангер?» придумала саме вона», — розповідав у суді Нікітенко.

У фільмі, показ якого Катерина організувала через проєктор прямо на будівлі облради, Нікітенко стверджував, що Мангер здобув посаду голови облради завдяки політичній корупції, в обмін на голоси в свою підтримку він пообіцяв депутатам контроль над комунальними землями і підприємствами.

Журналіст аналізував біографію голови облради. Нікітенко вказував, що хоча Мангер стверджував, що в 1990-ті після служби в армії заснував кілька фірм, чим саме він тоді займався, достеменно не відомо.

Заробивши стартовий капітал, за словами Нікітенка, у 2000-х Мангер разом із партнером Анатолієм Гамбаряном зайнявся гральним бізнесом. Пізніше Гамбарного оголосили в розшук у справі про розграбування Херсонського бавовняного комбінату. Згаданий раніше регіонал Олексій Журавко, за інформацією журналіста, також був партнером Мангера. З середини 2000-х до початку 2010-х Мангер працював у податковій і, стверджувалося в розслідуванні, разом з генералом СБУ В'ячеславом Савченком «кришував» конвертаційні центри. У 2012 році Мангер перейшов на роботу в земельну інспекцію, де після звільнення у 2015 році стосовно нього було відкрито відразу кілька кримінальних проваджень.

Мангеру фільм не сподобався, і він почав судитися з «Мостом» і Нікітенком. Перші дві інстанції видання прогало, але в травні 2018 року Верховний суд став на бік журналістів і відмовив Мангеру в задоволенні позову про захист честі та гідності. Через місяць, 18 червня, на Нікітенка напали невідомі і побили журналіста. Разом із Гандзюк вони вважали, що за нападом стоїть саме Мангер.

Влітку 2018 року Херсонська облрада заборонила пиляти ліс на території області. Друзі Гандзюк згадували, що вона була здивована цим рішенням, бо лісникам платили дуже мало, і вони заробляли, проводячи санітарні вирубки і потім продаючи спіляний ліс через мережу приватних підприємств.

Вважалося, що цей бізнес «кришували» місцеві кримінальні елементи. Дізнавшись про заборону на вирубку, Гандзюк вирішила, що таким чином Мангер хоче взяти під контроль нелегальний видобуток лісу.

Віктор Гандзюк у суді згадував, що після нападу на Нікітенка дочка говорила йому, що «вона — наступна».

Віктор Гандзюк на траурній акції «Рік без Каті» під Офісом президента. Фото: Стас Юрченко, Грати

«За кілька тижнів до нападу донька сказала, що в приймальні Мангера сидять одні бандити. Вона сказала, що ці люди мають усі підстави напасти, але вони мають певний рівень інтелекту, тому вони не посміють зробити це, бо за нею «стоїть вулиця», — згадував у суді Віктор Гандзюк.

Владислав Мангер у суді наполягав, що критичні публікації Гандзюк він серйозно не сприймав. Про те, що Катерина — співавторка фільму Нікітенка він не знав, а судився з Нікітенком.

«Там була тотальна брехня, юристи порадили не залишати це без уваги і як цивілізовані люди звернутися до суду», — наполягав у суді Мангер і додав, що після рішення Верховного суду звернувся до Європейського суду з прав людини, який прийняв його позов до розгляду.

У січні 2020 року адвокат Мангера Дмитро Ільченко дійсно звернувся до ЄСПЛ, але інформацію про те, що суд взяв позов Мангера до розгляду у відкритих джерелах відшукати не вдалось.

Мангер наполягав, що не причетний до нападу на Нікітенка. Він також стверджував, що не мав стосунку до нелегальної вирубки лісу і навпаки як керівник облради боровся з нею.

Читайте також: **Справа про вбивство Гандзюк: суд визнав винним Мангера та Левіна в замовленні та організації нападу на активістку**

Генерал

Виступаючи в суді 13 лютого 2019 року, під час обрання запобіжного заходу, Владислав Мангер висунув альтернативну версію замовників нападу на Катерину Гандзюк. Він звинувачував у цьому злочині генерала СБУ Данила Доценка.

У 2017 році Доценка очолював головне управління СБУ в Херсонській області, до цього керував кримським управлінням, але дислокувався в Херсоні. У 2018 році президент присвоїв Доценку звання генерал-майора. До цього контррозвідника перевели до Києва, у главку він очолив департамент захисту національної державності.

Мангер **стверджував**, що Катерина Гандзюк тісно співпрацювала з СБУ і перебувала в прямому підпорядкуванні Доценка. Голова облради звинувачував керівника обласного СБУ в тому, що той створив в області кримінальні угруповання, які займалися вирубкою лісу і рекетом. Нібито через це Доценка конфліктував з поліцією.

«Я вважаю, що Данило Доценка організував напад на Катерину Гандзюк з метою дискредитації органів поліції. Але після того, як результатом нападу стали дуже тяжкі наслідки, відбулося фізичне знищення Катерини і використання цієї трагедії в політичних цілях», — сказав Мангер і заявив, що в нього є «незаперечні докази».

Керівниця пресслужби СБУ Олена Гітлянська назвала заяву Мангера абсурдною, безпідставною і наклепницькою.

«Не виключаю, що його метою була спроба нівелювати той великий обсяг доказової бази, яку проти нього зібрала Служба безпеки України, і домогтися передання справи до іншого правоохоронного органу», — **додала** прессекретарка СБУ.

На судовому процесі Мангер розвинув свою версію. Саме Доценка, стверджував він, замовив журналістові Сергію Нікітенку фільм «Хто ви, містере Мангер?», бо отримав від Адміністрації президента вказівку дискредитувати Мангера як члена опозиційної партії «Батьківщина», лідерку якої Юлію Тимошенко тоді вважали головною конкуренткою Петра Порошенка на президентських виборах, що наближалися.

Мангер стверджував, що після виходу фільму зв'язався з в.о. голови земельної інспекції в Одеській області, який раніше був його заступником. Той розповів, що отримав запит за підписом Доценка. Контррозвідник просив надати інформацію про всі кримінальні провадження щодо Мангера, але таких не було, тому керівник земельної інспекції відправив контррозвіднику інформацію про провадження щодо працівників інспекції.

«Номери цих проваджень з'явилися у фільмі Нікітенка, начебто вони були відкриті щодо мене», — обґрунтовував свою версію в суді Мангер.

Інформація щодо всіх трьох кримінальних проваджень, в яких, як стверджував Нікітенко, Мангер фігурував під час його роботи в земельній інспекції, — відсутня в реєстрі судових рішень.

Віктор Гандзюк у суді підтвердив, що і він, і його донька були знайомі з Доценком і в них були хороші стосунки. Він пояснював, що Катерина співпрацювала з головою СБУ в Херсонській області як громадська активістка, бо шукала допомоги в боротьбі з «руським міром».

Данила Доценка допитали в суді як свідка захисту, він підтвердив, що був знайомий із Катериною Гандзюк, але наголосив, що спілкувався з нею виключно зі службових питань. Вони стосувалися комунальної сфери і можливого фінансування міськрадою потреб управління СБУ.

Доценка не виключав, що міг надіслати запит до земельної інспекції Одеської області щодо кримінальних проваджень стосовно Мангера, але наголосив, що не отримував жодних команд про його дискредитацію.

«Коли стався напад на Гандзюк, я вже працював у Києві і перебував за кордоном у відпустці», — сказав у суді Доценка.

Він підкреслив, що не вважає себе в чомусь винним, і хоча йому надходила пропозиція пройти поліграф, він від неї відмовився, бо не вважає, що має це доводити.

Вирок

Олексій Левін (ліворуч у білій футболці) та Владислав Мангер (праворуч у білій сорочці) у момент оголошення вироку. Фото: Стас Юрченко, Грати

Суд у справі Левіна і Мангера тривав майже чотири роки. Після повномасштабного вторгнення РФ процес перервався, але після відступу російських військ з-під Києва, слухання продовжилися. Перед тим, як суддя Юлія Іваніна пішла до нарадчої кімнати, Владислав Мангер й Олексій Левін виступили з останнім словом.

Левін довго і детально пояснював суду, чому він не причетний до нападу на Гандзюк, але наприкінці попросив не засуджувати його до максимального терміну — десяти років в'язниці. Мангер говорив коротко.

«Я цього не робив. На цьому крапка», — сказав він.

26 червня 2023 року суддя Юлія Іваніна визнала Владислава Мангера та Олексія Левіна винними в замовленні та організації нападу на Катерину Гандзюк відповідно і засудила кожного з них до десяти років ув'язнення.

Суд також задовольнив цивільний позов батька, матері та чоловіка Катерини Гандзюк до Мангера і Левіна і зобов'язав їх виплатити родичам загиблої 15 мільйонів гривень.

Суд конфіскував майно обох обвинувачених і, оскільки Мангер порушив умови виходу під заставу, всю суму — два з половиною мільйони гривень — вилучив у дохід держави.

Суддя Іваніна залишила Мангера і Левіна в СІЗО до набуття вироку чинності. Суд зарахував Мангеру і Левіну час, який вони провели в ізоляторі: два і два з половиною роки відповідно.

Прокурор Андрій Синюк сказав «Гратам», що задоволений вирокком. Суд повністю задовольнив прохання прокуратури.

«Мангер і Левін отримали максимально можливі терміни. Виконавці покарані, організатори покарані, замовник покараний. Покарана також людина, яка приховувала цей злочин — Ігор Павловський», — прокоментував Синюк.

На оголошенні вироку в залі суду був присутній батько загиблої Катерини — Віктор Гандзюк. Він відмовився коментувати журналістам вердикт і сказав, що спустошений.

Ні Мангер, ні Левін не визнали своєї вини.

«Мені не зрозуміло, навіщо ми три роки слухали цю справу», — обурювався вирокком Мангер.

Його адвокат Олексій Шадрін сказав «Гратам», що має намір оскаржити рішення суду. Адвокат Левіна Сергій Севастьянов також подаватиме апеляцію.

Активісти руху «Хто замовив Катерину Гандзюк» у футболках із портретом Гандзюк, її друзі та близькі, у залі суду аплодували вирокку.

—

Максим Каменів, опубліковано у виданні "Грати"

В тему:

- **Апеляційний суд залишив під вартою обвинувачених у справі Гандзюк**
- **«Николаевич», «Босс» і справка на Гандзюк: новые детали дела об убийстве активистки**
- **ДБР закрило справу щодо ймовірної недбалості правоохоронців в справі Гандзюк**
- **Відомий український боксер Вірчис знайдений повішеним після того, як вимагав у Мангера повернути гроші**
- **Окупанти евакуювали членів хокейного клубу, створеного Мангером (ВІДЕО)**

 Share 0

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

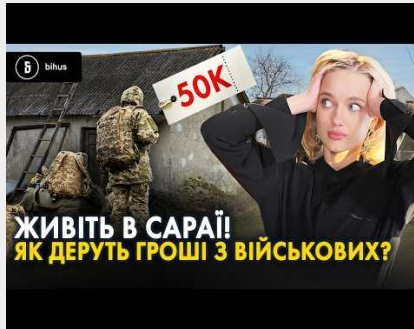
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com